

Nr 42

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till samhällsnyttiga ändamål.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:144 av herr *Per-Olof Hanson m. fl.* och II:173 av herr *Carlsson* i *Tibro m. fl.* har hemställts, »att riksdagen måtte i skriftelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till höstriksdagen rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den sammanräknade nettoinkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:173.

Vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla skall enligt 20 § kommunalskattelagen från förvärvskällans intäkter avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag må därvid icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

I praxis har avdrag för bidrag till vetenskaplig undervisning och forskning inte ansetts kunna medgivas, såvida bidraget inte lämnats av rörelseidkare till teknisk-vetenskaplig forskning inom den bransch, som rörelseidkaren företräder. Icke heller har avdrag medgivits för gåvor till sociala institutioner (se t. ex. RÅ 1941 ref. 5 och RÅ 1941 Fi not. 534).

Frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till allmännyttiga ändamål har tidigare upprepade gånger varit föremål för riks-

dagens behandling. Genom beslut vid 1938, 1939, 1941 och 1942 års riksdagar föreskrevs sålunda, att skattskyldig skulle äga rätt att vid taxering visst år enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetskatt åtnjuta avdrag för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades senast vid 1943 års taxering.

Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medge, att skattskyldig vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åren 1944 och 1945 fick åtnjuta avdrag för penninggåvor ej understigande visst belopp till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. Avdrag medgavs endast om gåvobeloppet uppgått till minst 1 000 kronor.

De sålunda gjorda medgivandena har föranletts av särskilda förhållanden och varit till tiden begränsade. Vid varje tillfälle, då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, har av bevillningsutskottet uttalats, att bestämmelser av detta slag innebar en uppenbar avvikelse från de principer, som låg till grund för gällande lagstiftning. Därvid har utskottet städse framhållit, att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål inte borde ske i form av lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkt bidrag från statens sida.

Sedermera har vid flera tillfällen i väckta motioner framförts yrkanden om avdragsrätt för gåvor.

Bl. a. hemställdes vid 1956 års riksdag i väckta motioner att riksdagen hos Kungl. Maj:t skulle begära utredning rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till tio procent av den taxerade inkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kr., om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål. Bevillningsutskottet fann i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 34 lämpligt att skattelagssakkunniga vid sin prövning av frågan om avdrag för periodiskt understöd jämväl tog principiell ställning till spörsmålet om avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål och därvid övervägde de synpunkter motionärerna anförde.

I ett den 20 december 1956 avgivet betänkande med förslag till bestämmelser om avdragsrätt och skatteplikt för periodiskt understöd samt om avdragsrätt för studieunderstöd, m. m. har *skattelagssakkunniga* behandlat frågan om avdrag för periodiskt understöd och gåvor till allmännyttigt ändamål. De sakkunniga har därvid framhållit, att enbart den omständigheten att ändamålen är behjärtansvärda och att institutionerna behöver stöd ej utgör skäl för avdragsrätt vid beskattningen. Det kan vid förutsättningslöst övervägande befinnas lämpligare

att understöd ges i annan form, om understöd från det allmännas sida över huvud taget anses böra ifrågakomma, särskilt om införande av avdragsrätt i och för sig skulle åstadkomma olägenheter. För en bedömning är det emellertid i första hand av betydelse att undersöka, vilka invändningar som kan framställas mot den ifrågasatta utvidgningen av avdragssystemet vid den direkta beskattningen. I detta hänseende har de sakkunniga bl. a. anfört följande.

Enligt grunderna för den direkta inkomstbeskattningens anordnande bestämmes skatteförmågan med hänsyn till den skattskyldiges beskattningsbara inkomst. Denna beräknas med beaktande av omkostnader för inkomstens förvärvande och de nödvändigaste kostnaderna för livsuppehållet (existensminimum). Däremot anses det i princip inte vara av betydelse för skatteförmågan hur inkomsten i övrigt av den skattskyldige i enlighet med hans eget bestämmande disponeras för levnadskostnader, gåvor eller sparande. Från denna regel föreligger undantag egentligen endast så till vida, att avdrag av sociala skäl medges för vissa försäkringspremier. Med hänsyn till anförda omständigheter skulle avdragsrätt för frivilliga understöd till allmännyttiga ändamål kunna be-tecknas såsom ett avsteg från de grunder, enligt vilka den direkta inkomstbeskattningen är uppbyggd. Skatteförmågeprincipen torde alltså icke kunna åberopas såsom stöd för avdragsrätten. Häremot kan ej med skäl invändas, att det skulle förhålla sig annorlunda, om givaren utfäster sig att under visst antal år betala bidrag av förevarande art. En sådan utfästelse är frivillig och bör ej tillmätas betydelse för skatteförmågan lika litet som skyldighet att verkställa avbetalningar å bostättningslån eller andra skulder.

Understödjande av allmännyttiga ändamål genom avdragsrätt för bidrag därtill skulle medföra, att det stöd som lämnades skulle bli svårbedömligt och ojämnt. Sådana ändamål, vartill högre inkomsttagare lämnade bidrag, kunde tänkas bli gynnade på grund av att sådan inkomsttagare till följd av den höga marginalskatten hade möjlighet att med mindre personlig uppoffring stödjade ändamål, som de ansåge behjärtansvärda. Omfattningen av de bidrag, som skulle erhållas till de olika ändamålen, bleve i icke ringa mån beroende av den energi och måhända även fördomsfrihet, varmed bidragsinsamlingen handhades. Att bidragens antal och storlek icke alltid skulle rätta sig efter ändamålets angelägenhetsgrad och behovets storlek är uppenbart.

Avgränsningen av de ändamål, vars främjande genom bidrag skulle ge avdragsrätt, skulle möta betydande svårigheter. Med den utökning av de kollektiva verksamhetsformerna i samhället, som under de senaste årtiondena skett, tillgodoses genom sådan verksamhet en mängd ytterst skiftande ändamål, som icke kan fränkännas egenskapen av allmännyttighet men beträffande vilka det kan diskuteras, om det allmänna bör lämna stöd genom skattenedsättning. Det torde icke vara möjligt att i skattelagstiftningen mera exakt ange de institutioner eller sammanslutningar, till vilka bidrag med avdragsrätt kunde ges. Varje bestäm-

melse i sådan riktning av mera allmänt innehåll skulle otvivelaktigt ge upphov till en mängd skattetvister. Beskattningsmyndigheterna torde ofta sakna möjlighet att här fälla rättvisa avgöranden, särskilt med hänsyn till att åtskilliga institutioner och sammanslutningar bedriver verksamhet av ganska olikartad natur. Frågan huruvida och på vad sätt taxeringsmyndigheterna skulle kunna pröva att villkoren för avdragsrätt vore uppfyllda är onekligen mycket komplicerad.

I vissa fall betalas bidrag till allmännyttiga ändamål under sådana former att det är ogörligt att i erforderlig omfattning kontrollera, att bidragen utbetalats, exempelvis då bidrag lämnats vid upptagande av kollekt eller liknade insamlingar.

Bidrag lämnas ofta i form av medlemsavgifter till sammanslutningar, som arbetar för allmännyttiga ändamål. Avdrag för sådan avgift får enligt 20 § KL inte ske. Införande av avdragsrätt för vissa slag av medlemsavgifter (här bortses från avgifter som har karaktären av omkostnader i förvärvskälla) skulle komplicera skattelagstiftningen i hög grad.

Av nu angivna skäl har de sakkunniga inte ansett sig kunna förorda en självständig avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål. De sakkunniga har emellertid även framkastat tanken att — om det skulle finnas angeläget, att vid beskattningen hänsyn i någon form tas till skattskyldigs utgifter av den beskaffenhet, varom här är fråga — en annan utväg än att tillskapa en särskild avdragsform skulle tillgripas. Enklast kunde detta ske genom att bestämmelserna om det nuvarande avdraget för försäkringspremier o. d. ändrades så att avdragsrätten omfattade även avgifter eller bidrag till vissa andra ändamål än försäkringar. Avdragsrätten skulle därvid såsom nu vara begränsad till vissa maximibelopp. Åtskilliga avgifter och bidrag till allmännyttiga ändamål eller till sammanslutningar hade ur social synpunkt ett värde, som kan jämföras med försäkringsverksamhetens, och det kunde därför icke anses föreligga avgörande principiella skäl mot att skattskyldig medges en friare valrätt i fråga om utnyttjandet av ifrågavarande av sociala skäl betingade avdrag. Tekniskt skulle en sådan ändring kunna genomföras på jämförelsevis enkelt sätt genom ändring av 46 § 2 mom. kommunalskattelagen och 4 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt.

Vid 1957 års riksdag väcktes dels de likalydande motionerna I:45 och II:50, med i huvudsak samma innehåll som de nyssnämnda år 1956 väckta motionerna, dels de likalydande motionerna I: 134 (av fröken Andersson m. fl.) och II:173 (av herr Munktell m. fl.), vari yrkades att riksdagen måtte medgiva skattskyldig, som under beskattningsår för vilket taxering verkställes år 1958 eller år 1959 lämnat penninggåva till internationell hjälpverksamhet bland flyktingar, avdrag härför vid taxering till statlig inkomstskatt. I sitt av riksdagen godkända betän-

kande nr 36 avstyrkte 1957 års bevillningsutskott bifall till motionerna. Därvid erinrade utskottet om att skattelagssakkunnigas utredning för det dåvarande var föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vidare anförde utskottet följande.

Som skattelagssakkunnigas utredning utvisar kan införandet av avdragsrätt för gåvor inte motiveras från de principer, som ligger till grund för vår skattelagstiftning. Motionärerna anför emellertid som ett huvudsakligt argument för sin mening att avdraget är berättigat genom sin stimulerande inverkan på de skattskyldigas beredvillighet att ge bidrag till allmännyttiga ändamål. Utskottet vill inte bestrida att det ifrågasatta avdraget skulle få en viss sådan inverkan, men enligt utskottets uppfattning bör främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål — som riksdagen vid flerfaldiga tillfällen tidigare uttalat — inte ske i form av lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkt bidrag från statens sida. Förutom denna principiella invändning kan erinringar av annan art riktas mot ett särskilt avdrag för gåvor. Som skattelagssakkunniga påpekat skulle avdragsrätten verka ojämnt och föranleda betydande olägenheter vid taxeringsarbetet.

Motioner i förevarande fråga har även efter år 1957 varit föremål för riksdagens prövning. Således har exempelvis vid 1959 och 1960 års riksdagar motionsvis framställts yrkanden av i huvudsak samma innebörd som i de nu behandlade motionerna. Bevillningsutskottet, som avstyrkt yrkandena, har därvid uttalat sin anslutning till den principiella uppfattning, som kommit till uttryck i skattelagssakkunnigas förenämnda betänkande att införandet av en avdragsrätt för gåvor inte kan motiveras från de principer, som ligger till grund för vår skattelagstiftning. Utskottet har även anslutit sig till de synpunkter som tidigare framförts från riksdagens sida vid behandling av motioner, likartade med de nu föreliggande, och har inte funnit anledning föreligga för riksdagen att frångå sin tidigare intagna ståndpunkt, att en avdragsrätt av denna art inte bör införas.

I de förevarande motionerna uttalas inledningsvis att erfarenheterna visat att statliga och kommunala åtgärder inte på något sätt räcker till för att möta alla de problem och behov som uppkommer i det moderna samhället, t. ex. i form av ungdomsbrottslighet, alkoholproblem och i fråga om olika insatser för att främja en sund utveckling och personlighetsdanning hos folket. Detta har lett till en tydlig tendens att satsa mer på det frivilliga arbetet, t. ex. genom ökade anslag till nykterhetsorganisationerna och andra sammanslutningar särskilt med avseende på stimulans åt deras ungdomsarbete. Men detta räcker inte. Utan ett starkt uppbåd av frivilliga arbetskrafter och inte minst frivilligt ekonomiskt stöd skulle det inte vara möjligt att driva detta arbete i den

omfattning som nu sker. Från samhällets synpunkt är det givetvis en stor vinst med såväl detta personliga engagemang som med det ekonomiska stöd som hundratusentals människor i vårt land ger till allmännyttiga ändamål genom att avstå en del av inkomsten för syften som inte på något sätt ger dem själva några materiella förmåner.

Det är enligt motionärernas uppfattning ingalunda givet att ett statsbidragssystem för stöd åt allmännyttiga ändamål principiellt sett skulle vara att föredra. I många fall är väl för övrigt denna väg knappast framkomlig redan av det skälet att åtskilliga allmännyttiga organisationer och sammanslutningar av principiella eller praktiska skäl anser sig böra avvisa direkta statsbidrag. Stöd och stimulans för allmännyttiga ändamål genom skatteeftergift är sålunda ofta från många synpunkter en smidigare och bättre väg än direkta bidrag över budget. Man bör nämligen inte bortse från den risk för nivellering, för stöd endast åt det politiskt-majoritetsmässigt accepterade och väletablerade som ligger i metoden med allmänna bidrag. Det särpräglade och nya får sällan någon stimulans på den vägen. Det innebär över huvud taget en orimlig överskattning av den offentliga bidragspolitikens möjligheter om man tror att behovet av allmännyttig verksamhet skulle kunna tillgodoses enbart genom allmänna bidrag. Detta varken kan eller bör ske. Det är tvivelaktigt om de av de skattelagssakkunniga och därefter av bevillningsutskottet åberopade principerna har den innebörd och räckvidd man velat tillerkänna dem.

Vad som kan sägas mera allmängiltigt är att vårt lands skatterätt utgår ifrån att all inkomst i princip skall upptas till beskattning och att samma skatterätt samtidigt knäsatt rätt till vissa allmänna eller specifika avdrag vars motivering grundas på sociala eller eljest allmännyttiga ändamålshänsyn. Även inkomst- och förmögenhetsbeskattningen liksom arvs- och gåvobeskattningen har utformats med tanke på önskvärdheten av att bereda rum för olika former av skatteeftergift i fråga om ändamål som bedöms som allmännyttiga. Hänsyn tas således utöver utgifter för inkomsternas förvärvande regelbundet till vissa försäkringspremier, uppenbarligen därför att det ansetts vara även ett allmänt intresse att den enskilde medborgaren genom trygghetsskapande åtgärder drar försorg om sig och sin familj. Motsvarande gäller det extra avdraget som numera får göras i fråga om inkomst av kapital. Vidare kan erinras om att det är varje svensk medborgare obetaget att lämna svenska kyrkan och därmed befria sig från 40 procent av kyrkoskatten. Väljer han däremot att stå kvar i svenska kyrkan tillerkännes han avdragsrätt vid statsbeskattningen även för den sålunda frivilligt åtagna delen av kyrkoskatten. Denna avdragsrätt för ett frivilligt åtaget bidrag i form av kyrkoskatt gäller dock endast såvitt bidraget avser svenska

kyrkan. Avser det annat kyrko- eller trossamfund t. ex. ett frikyrko-samfund eller en mosaisk församling förefinnes med nuvarande regler sålunda ingen avdragsrätt.

Skulle man verkligen på allvar vilja hävda att vår skattelagstiftning uppbäres av en princip av den innebörd som skattelagssakkunniga velat hävda, nödgas man i varje fall medge det berättigade uti att principen sedan länge i betydande omfattning fått vika till förmån för hänsyn av mera allmän karaktär. En motsatt uppfattning, av innebörd att skatte-lindring grundad på allmännyttiga motiv skulle på ett icke godtagbart sätt strida mot svenska skatteprinciper, måste logiskt leda till krav på att dessa bestående skattelättnader borde avskaffas.

Motionärerna erinrar i fortsättningen om att man i åtskilliga främmande länder infört avdragsrätt för bidrag till sådana ändamål om vilka här är fråga. Så t. ex. visar USA en mycket långtgående generositet i skattehänseende vad gäller gåvor till allmännyttiga ändamål. Vidare har Kanada, Storbritannien och Västtyskland bestämmelser, vilka samtliga är uttryck för en klar insikt om behovet av det indirekta stöd och den stimulans som en skatteeftergift innebär. I Danmark är en nyligen stiftad lag i enahanda syfte i kraft sedan en tid tillbaka. Enligt den danska lagen utgör maximigränsen för godkänt avdrag 1 000 kronor, men eftersom avdrag icke medges för de första 100 kronorna uppnås maximalt avdrag vid 1 100 kronor. Ett villkor för avdragsrätt är att varje särskild gåva uppgår till minst 50 kronor. Det tillkommer det danska skattedepartementet att avgöra vilka ändamål och samman-slutningar som skall komma i åtnjutande av sådan avdragsrätt. Enligt en i motionen II:173 intagen sammanställning har hittills 39 föreningar och stiftelser medgivits rätt mottaga gåvor som blir avdragsberättigade enligt antydda regler.

Den av motionärerna önskade avdragsrätten för gåvor till allmännyttiga ändamål bör utformas enligt följande riktlinjer. Avdragsrätten bör maximeras till viss del av den sammanräknade nettoinkomsten, förslagsvis 10 procent. I avvaktan på erfarenhet av reformens verkningar föreslås att ett högsta avdragsgillt belopp på 1 000 kronor per år stadgas. För undvikande av att avdragsrätten tas i anspråk för mycket små belopp förordas att endast belopp över 50 kronor får komma i fråga liksom att den undre gränsen för avdragsrätten för de sammanlagda gåvorna under ett år sättes till 100 kronor. Endast kontanta gåvor bör medföra avdrag och fråga skall vara om gåva, som lämnas av en fysisk person. I fråga om kontrollen synes efter västtyskt mönster kunna stadgas som villkor för avdragsrätten, att den skattskyldige med särskilt, vid självdeklarationen fogat kvitto från mottagaren styrker sin rätt till avdrag. Det torde få ankomma på riksskattenämnden att efter av

riksdagen angivna riktlinjer fastställa vilka organisationer och sammanslutningar som skall kunna komma i åtnjutande av avdragsberättigade gåvor.

Utskottet

I de motioner som utskottet i förevarande sammanhang har att behandla upptas frågan om avdragsrätt vid taxering för gåvor. I motionerna hemställes sålunda, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om förslag till höstriksdagen rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt för gåvor till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål. Motionärerna förordar en begränsning av avdraget till viss procent av den skattskyldiges inkomst, exempelvis 10 procent, och att det belopp som må avdragas fastställas till förslagsvis lägst 50 och högst 1 000 kronor. Avsikten med motionerna är att genom avdragsrättens införande fysiska personer skall stimuleras till ytterligare bidrag till organisationer av angiven art.

Som framgår av den tidigare framställningen har frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till olika allmännyttiga ändamål upprepade gånger varit föremål för riksdagens behandling. Det torde vara tillräckligt att här erinra om att under åren före och under det andra världskriget avdrag fick åtnjutas för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades senast vid 1943 års taxering. Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medgiva, att skattskyldig vid taxering åren 1944 och 1945 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt fick åtnjuta avdrag för penninggåvor, ej understigande 1 000 kronor, till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. De medgivanden som vid dessa tillfällen gjorts har föranletts av särskilda förhållanden och varit begränsade till tiden. Då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, har från riksdagens sida anförts, att bestämmelser av detta slag innebar en uppenbar avvikelse från de principer, som låg till grund för gällande skattelagstiftning. Vidare har riksdagen som sin mening uttalat att främjandet av allmännyttiga ändamål inte borde ske genom lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkta bidrag från statens sida. Riksdagen har sedermera vid flera tillfällen — senast år 1960 — intagit samma principiella ståndpunkt och avvisat motionsvis framställda yrkanden om införande av liknande avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål.

I enlighet med vad 1956 års riksdag hemställt har skattelagssakkun-

niga i ett den 20 december 1956 avgivet betänkande tagit principiell ställning till spørgsmålet om avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål och därvid övervägt sådana synpunkter som motionärerna anført. Av skäl, som tidigare redovisats, ansåg de sakkunniga sig inte böra förorda avdragsrätt vare sig för periodiska understöd eller gåvor till allmännyttiga ändamål.

I motionerna har ifrågasatts huruvida de av skattelagssakkunniga och bevillningsutskottet åberopade beskattningsprinciperna har den innebörd och räckvidd man velat tillerkänna dem. Därvid har påpekats att utöver utgifter för inkomsternas förvärvande samt till de nödvändigaste kostnaderna för livsuppehållet vid bestämmandet av de skattskyldigas beskattningsbara inkomster hänsyn tas till vissa försäkringspremier genom det s. k. försäkringsavdraget, varjämte ett extra avdrag får göras i fråga om inkomst av kapital. Vidare har motionärerna erinrat om att den för kyrkoändamål avsedda delen av kyrkoskatten numera icke är obligatorisk, eftersom det är varje svensk medborgare obetaget att lämna svenska kyrkan och därmed befria sig från 40 procent av kyrkoskatten. Ett införande av avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål skulle därför icke innebära någon motsättning av principiell innebörd i skattelagarna som icke funnits förut.

Gentemot vad motionärerna sålunda anført får utskottet erinra om att det av utskottets yttrande i motsvarande fråga föregående år klart framgår att utskottet betraktat det s. k. försäkringsavdraget, som sedan länge funnits i skattelagstiftningen och införts i syfte att stimulera till tagande av vissa försäkringar, och det extra avdraget från inkomst av kapital, vilket införts i syfte att stimulera sparandet och förenkla taxeringsarbetet, som avsteg från rådande beskattningsprinciper. Vad motionärerna anført om dessa avdrag och beträffande avdraget för kyrkoskatt, vilket följer reglerna för andra kommunala skatter, har inte föranlett utskottet att frånga sin tidigare intagna ståndpunkt att hänsyn till privata levnadsomkostnader liksom hittills bör tas endast inom ramen för ortsavdragen.

I övrigt har motionärerna till stöd för motionsyrkandet i huvudsak åberopat de argument, som anförts vid tidigare tillfällen som motivering för liknande yrkanden. Även om utskottet i likhet med motionärerna anser det arbete, som utföres av de många frivilliga organisationerna på det humanitära, religiösa, vetenskapliga och kulturella området, värt all uppskattning, kan utskottet inte finna lämpligt att samhällets stöd däråt sker i form av skattelättnader för de enskilda bidragsgivarna. Utskottet anser således inte att riksdagen bör frånga sin tidigare intagna ståndpunkt att en avdragsrätt av denna art ej bör införas.

Avslutningsvis vill utskottet erinra om att enligt de för allmänna

skatteberedningen utfärdade direktiven skall skatteberedningen vid övervägandet av reformer inom den direkta beskattningens område allvarligt pröva det gamla önskemålet om en definitiv källskatt för löntagare. Införandet av en avdragsrätt för gåvor skulle direkt strida mot dessa strävanden och troligen omintetgöra planerna på en definitiv källskatt för löntagare i allmänhet.

Av det anförda framgår att utskottet avstyrker bifall till de föreliggande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att de likalydande motionerna I: 144 av herr Per-Olof Hanson m. fl. och II: 173 av herr Carlsson i Tibro m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 april 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Jansson, fröken Ranmark, herrar Oscar Carlsson, Yngve Nilsson, Anders Johansson, Tage Johansson, Sundin och Kronstrand; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Nilsson i Svalöv, Kärrlander, Magnusson i Borås, Christenson i Malmö, Andersson i Essvik, fru Holmqvist, herrar Rydén och Fälldin.

Reservation

av herrar *Anders Johansson, Kronstrand, Christenson* i Malmö och *Rydén*, vilka ansett att utskottet bort anföra och hemställa följande:

»Motionärerna har erinrat om de åtgärder som från det allmännas sida har vidtagits för att möta de problem och behov som uppkommer i det moderna samhället, t. ex. i form av ungdomsbrottslighet, alkoholproblem och i fråga om olika insatser för att främja en sund utveckling

och personlighetsdanning hos folket. Erfarenheterna har enligt motionärernas mening visat att de direkta samhällliga åtgärderna inte räcker till för att på ett tillfredsställande sätt komma till rätta med problem av den angivna arten. Motionärerna framhåller att utan ett starkt uppåd av frivilliga arbetskrafter och inte minst frivilligt ekonomiskt stöd skulle det inte vara möjligt att driva det ideella föreningsarbetet på berörda områden i den omfattning som nu sker. Vad motionärerna här anfört kan utskottet helt instämma i. Särskilt vill utskottet stryka under motionärernas uttalande att det från samhällets synpunkt givetvis är en stor vinst såväl med det personliga engagemanget som med det ekonomiska stöd, som hundratusentals människor i vårt land ger till allmännyttiga ändamål genom att avstå från en del av sina inkomster för syften som inte ger dem själva några materiella förmåner.

En metod att från samhällets sida ekonomiskt stödja allmännyttiga ändamål är direkta statliga bidrag. Men förutom att det samhällliga stödet denna väg knappast kan bli så omfattande, så är statsbidragsvägen förenad med klara nackdelar genom den stelhet och administrativa apparat som är förbunden med varje statsbidragssystem. Som motionärerna framhåller är stöd och stimulans för allmännyttiga ändamål genom skatteeftergift ofta från många synpunkter en smidigare och bättre väg än direkta bidrag över budgeten. Det direkta personliga engagemanget är ett naturligt och väsentligt moment i den enskilda gåvogivningen, som utskottet anser bör tillmätas särskilt stort värde. Här anförda synpunkter utgör enligt utskottets mening tungt vägande principiella skäl som talar till avdragsrättens förmån.

Vad de skattetekniska omständigheterna angår vill utskottet erinra om att vi i vårt land tidigare medgivit avdrag vid inkomstbeskattningen för gåvor till vissa, uttryckligt angivna, allmännyttiga ändamål. Så var fallet dels under krigsåren (för gåva till luftvärnet och sjövärnsskåren) och dels efter krigsslutet (för gåvor till nödlidande flyktingar i Europa). Den svenska skattelagstiftningen uppvisar dessutom även för närvarande inslag av avdragsrätt för enskilda utgiftskategorier av den anledningen att det med utgiften förbundna ändamålet bedömts som allmännyttigt. Det s. k. försäkringsavdraget är ett uttryck för denna tanke. Såsom motionärerna hävdar kan det därför knappast göras gällande att den svenska skattelagsstiftningen skulle vara entydig i ett avvisande av avdragsrätt av föreslagen typ.

Vad slutligen angår kontrollproblemen i samband med en avdragsrätt för gåvor till allmännyttiga ändamål visar bl. a. de utländska erfarenheterna att dessa är väl möjliga att lösa. Inte minst synes den lagstiftning om avdragsrätt som genomförts i Danmark och till vilken motionärerna särskilt hänvisar vara av intresse i detta sammanhang.

På anförda skäl ansluter sig utskottet till den i motionerna framförda tanken på avdragsrätt upp till visst belopp för gåvor till religiösa, kulturella, humanitära, vetenskapliga och andra allmännyttiga ändamål. Utskottet hemställer att förslag härom utarbetas av Kungl. Maj:t i enlighet med de av motionärerna angivna riktlinjerna och så snart som möjligt förelägges riksdagen.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet alltså,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 144 av herr Per-Olof Hanson m. fl. och II: 173 av herr Carlsson i Tibro m. fl. måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till riksdagen snarast rörande rätt till avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt av förslagsvis belopp upp till 10 procent av den sammanräknade nettoinkomsten med ett högsta avdragsgillt belopp av förslagsvis 1 000 kronor, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål.»

Särskilt yttrande

av herrar *Sundin* och *Fälldin*, vilka anført följande:

»Vi delar motionärernas uppfattning att gåvor och bidrag till i motionerna angivna ändamål bör stimuleras. Dock synes de metoder som föreslagits i motionerna inte vara de lämpligaste. I stället bör sådant tillvägagångssätt komma i fråga, som förordats i motionerna I: 25 av herr Bengtson m. fl. och II: 57 av herr Hedlund m. fl. Av denna anledning kan vi inte biträda yrkandena i förevarande motioner utan har avslutit oss till utskottets yrkande.»